

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben hához hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszadátol
 vagy megőrzésre nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 13.

X. Pius a magyarokhoz.

A pápa beszéde a magyar zarándokokhoz.

Meleg szavaid, tisztelendő testvérem, nemcsak szívem mélyéig megindítottak, azért is, mert, bár teljesen meg vagyok győződve a jó magyaroknak a katolikus egyház iránti hűségéről és engedelmségéről, hanem megerősítettek abban a vigasztaló tudatban, amellyel teljesen osztozom azon jó fiaimnak örömeiben, akik nem félve a fáradságtól, eljöttek Rómába, hogy hódolatukat bemutassák Jézus Krisztus helytartója előtt. A ti hitetek, jó magyarjaim, mindig elevenen él és az a ragaszkodás, amellyel nemcsak megszokásból, hanem az egyház iránti különös hálából is vonzódtok az egyházhoz, mindig különösen kedvelt volt az apostoli szék előtt. Ma azért jöttetek, hogy kifejezzétek szerencsekívánatokat áldozó papi jubileumom alkalmából és hogy imádkoztok az apostolok sirja felett, miután annyiszor tanusítottátok hálátokat és elismeréteket otthon, saját hazátokban. És ti mindnyájan, akik megjelentetek, különö-

sen pedig azok, akik a tudomány, az irodalom, a sajtó szolgálatára szenteltétek magatokat, folytassátok mindig ilyen bátran a hit védelmét az ellenséges támadásokkal szemben. Az erkölcsök szentségét védelmezzétek meg az erkölcstelenség apostolai ellen; védelmezzétek meg hazátok katolikus érületét, amelynek küzdelmében annyi dicséretes és tiszteltreméltó érdemeket szerzettetek, amely érdemet az Úr nem fog jutalmazatlanul hagyni. Jól mondta püspökötök, hogy az egyházat ma már nem a Kelet ellen kell védelmezni, ahol, úgy látszik, már fölkelt a béke, a nyugalom és a polgárosodás napja, hanem védelmezni kell a Nyugat ellen, ahonnan annyi támadás történik a lelkek ellen amaz alattomos kritika által, amely nemcsak azokat téveszti meg, akik kezeügyében vannak, hanem kételkedésbe ejti a legjámorobbatkat és szentebbeket is. Íróitoknak és hirlapíróitoknak különösen ajánlom, hogy mindig a legerélyesebben harcoljanak, miként a multban pástoraitok vezetése alatt, hogy megvédelmezzétek azokat a katolikus hagyományokat, amelyek hazátokat oly dicsőséggel öveztek és érdemessé tették az egyház előtt. Áldásomat adom Magyarország főmagasságu bitorosaira, érsekeire, püspökeire, akik oly buz-

gósággal ápolják a gondjaikra bízott lelkek érdekeit, áldásomat Magyarország egész papságára, bármelyik ritushoz tartozzanak, akár latinok, akár ruthénok vagy mások. Áldásomat adom felséges apostoli királyotokra, hogy az Isten tartsa meg még sokáig, hogy védelmezője lehessen a katolikus hitnek és áldásomat az Ő felséges királyi családjának minden tagjára. És végül áldásomat adom ti reátok, szeretett fiaim. Az atyákra, hogy jól neveljék fiaikat, ezek pedig tiszteljék szüleiket, az összes családokra, hogy béke és nyugalom honoljon közöttük és hűséges tisztelői maradjanak a boldogságos Szűznek, Magyarország Nagyasszonyának — Magna hungarorum domina — akinek, mint égi patrónusotoknak, éppen ma ültetik ünnepét. Közbenjárásokkal áradjon ez az áldás bővegesen nem egyedül csak reátok, hanem azokra a testvéreitekre is, akik veletek vannak és ebben a pillanatban irigylük sorsotokat. Legyen mindnyájatok számára a nagyobb kegyelem forrása és juttasson benneteket a földi és az örökkévaló javakhoz.

Kaosák a választói jog körül. Egyes politikai körökben napok óta suttogják, hogy Andrássy állása az utóbbi napokban megingott, mert a belügyminiszter az ő plurális javaslatá-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Szegény fogja a madarat . . .

Irtá: Lampérth Géza.

A szatmári békekötéssel beesteledett a hajdan fényes kurucdicsőségnek örökre.

A majtényi sikon elnémult a tárogató. Elhallgattak a tüzes, viharos harci dalok s a labancot vérig csipkedő paprikás kuruc móták. Hűnek sötét évadján, erdők rejtett sűrűjében néha-néha riadt csak fel fájtó mélabuval a bujdosó Rákóczi kesergője:

A tábor, a tábor
 Zászlóit lehajtja
 A majtényi páston —
 Szegény kuruc tábor . . .
 Hajh, Károlyi Sándor!

Hajh Károlyi Sándor,
 Károlyi Sándorom!
 Hová lött, havá lött
 Az én szép táborom? . . .

Károlyi Sándor s a szövetséges rendek hódolati esküt tettek a labancgenerális, Pálffy János kezébe. S a tábor, a tábor, a szép

kuructábor fegyverét lerakva, szerteoszlott a négy szél tájira.

Rákóczi Ferenc, a vezérlo fejedelem s azok a tiszta rajongó lelkek, akik hozzá mind a végig hűvek maradtak, visszautasítván a császár hívó kegyelmét, messze idegenben a hontalanság keserű kenyerén éldegéltek. Török ég alatt, odalenn a mármora tenger ligetes partjain: Rodostóban. Nagy Bercsényi Miklós, Eszterházy Antal, Forgách Simon, Csáky Mihály grófok, a két Pápai testvér: János és Gáspár, Zay Zsigmond báró, Radalovich apát, szarvoskendi Sibirik Miklós, Horváth Ferenc, Kőszeghy és Kajdacsy alkották a fejedelem udvarát. És a hűvek hűve, rajongók rajongója, a fényes szellemű, édesszavu poeta: Zagoni Mikes Kelemen.

Maga Rákóczi valósággal kolostori életet élt. Miután utolsó szép reménysége is porba hullott, hogy idegen segítséggel még egyszer diadalmasan meglöbegtathatja a magyar szabadság zászlóját; nagy lelke imádságba és elmékedésbe mélyedt.

A mi kis derű megaranyozta még ottan a szegény bujdosók egyhangu szürke életét, azt az örökké gavallér Bercsényi Miklós gróf háza árasztotta. Ott össze-összecsendült még olykor a barátság vidám serlege.

A ház lelke az élet ószén is még mindig

szép, szellemes „méltóságos asszony, Bercsényiné asszonyom“ vala, aki igen szeretett a társaságban mulatságos dolgokról beszélni, főképpen az ő tavaszi idejében való dolgokról . . . És mellette Bercsényi hű öreg poétatitkárának a Vápi Vénus szép szavu énekesnek ifju lánya, a kis Kőszeghy anyátlan árvaságra maradt kis Zsuzsika lány ott serdült fel a fényes Bercsényi udvarban. Bercsényiek úgy szerették, dédelgették, mintha tulajdon édes gyermekük lett volna. És olybá vette őt az egész rodostói társaság is.

A tova tünt szép multra való emlékezés, az édesbus merengés méla óráiban, ezüstös csengésű hangján verseket olvasott fel urasszonyának a kis Zsuzsika. Érzelmes, lágyan folyó, zengő alexandrinusokat édesapja művéből. A Vápi Vénusból, melyet nyilván ama híres nevezetes Murányi Vénus példáján buzdulva, a Bercsényi pár egybekelésé alkalmatosságára szerzett vala jó Kőszeghy György uram. Oh olyan édes és olyan szomorú dolog volt hal-lania ifju leányajakról az agg urnőnek az ő ifjonti búbját dicsőítő zengetes strófákat. A mikor még csillogott drágakő nászás mel-lében, fénylettek a gyémántok szép fejkötő-jében.

És ha sirva vigadó barátkozásra gyülekezett Bercsényiékhez a rodostói társaság, a ház ur-

Fiúk! — Menjünk Klein Sándor és Vilmoshoz Fő-utca

(Staniszló-utca sarkán)

Leányok! üzeltébe vásárolni, kapunk ott minden felszerelést ami szükséges, hogy az iskolában rendes tanulók lehessünk. Iskola-táskák 23, könyvszíjjak 20, tentatartók 10, patent harisnyák 14, kötények 35, gallérok 5, ingek 70, kofferek 1 —, keték stb.

Grammophonok nagy választékban részletfizetésre is.

Intézetek részére teljes felszerelések.

hoz a mai napig se kapta meg a király előzetes szankcióját. Andrassy tudvalevőleg ünnepélyesen szavát adta, hogy a választói reformot az országgyűlés megnyitása napjától számított egy hónapon belül okvetlenül beterjeszti. A képviselőház első ülése szeptember 22-én volt, e szerint a javaslatot október hó 22-ig be kell terjesztenie, minthogy különben az ellenzék joggal fognák őt a szószegés vádjával illetni. Ebből a dilemából Andrassy a kolportált hírek szerint az állásáról való lemondással akar szabadulni.

Kossuth Ferencnél tegnap volt a függetlenségi képviselők utolsó csoportja a választói reformról szóló tájékoztatás céljából. A képviselők nagy része ez alkalommal azt az óhaját fejezte ki, hogy a pluralitás ejtessék el, sőt Holló Lajos bemutatta az ő javaslatát, melyben a pluralitás mellőztetik és az analfabéták választói joga tizenöt korona cenzushoz van kötve. Kossuth Ferenc a képviselők előtt úgy nyilatkozott, hogy Andrassy valószínűleg nem fogja beterjeszthetni javaslatát az általa megjelölt időpontig, mert a javaslat még most sincs készen. Erre azt az eszmét vetették fel, hogy oldják fel Andrassyt obligója alól és adjanak neki erre alkalmat egy interpelláció keretében. Csak hogy akik Andrassyt ismerik, jól tudják, hogy a belügyminiszter semmi körülmények között se hajlandó adott szava megszegésére és inkább le fog mondani, sem hogy kibúvót használjon.

A balkáni bonyodalom.

Az annexió által felvert por még mindig Szerbiát bántja legjobban. Emiatt bosszankodik is és ha lehetne, a monarchiával azonnal háborút kezdene, azonban ehhez nincs pénze s ha pénze nincs, semmije sincs. Külömben még mindig bizakodik abban, hogy Törökország előbb-utóbb megizeni a háborút és az esetben

asszonyának jobbkeze volt az eleven kis poétasarjadék. Katonai szigorúsággal rendelkezett a konyhán és tüde jókedvvel, pajkos csicsérgéssel forgolódott, kinálkozott az ebédlőházban a vendégek körül. Különösképpen pedig az édes, aranyos Mikes bácsi körül. Az ő számára mindig volt egy izletesebb falatja, amit a tulajdon rózsás kacsóival tett a tányérra; ő hozzá mindig volt egy pajkosabb szava, egy édesebb melegebb mosolya. És amikor Rodostó rózsá ligetei virágba borultak, bizony egy-egy csinos bokrétaácska is ott illatozott mindig a Mikes bácsi tányérja mellett.

Meleg lánymosolyra, édes csicsérgésre, rózsák illatára: hol a vér, mely fel nem pezsdül? Hol a szív, mely meg nem dobban? . . .

Jó Mikes Kelemen uram is csak arra ébredt egy szép május reggelén, hogy szívében lopva, titkon fészket vert egy zengő madár, a szerelem . . . Abban a nemes, nagy szívből, amelyet eleddig egészen a fejedelem iránt való eszményi rajongás töltött be, most hirtelen valami sosem érzett melegség és végtelenül édes bizsergés támadt . . . Ez az imádott hős félisteni alakja mellett ott ringatózott már szeliden, annak a rajongó szívnek kristálytisztá mélységein egy harmatos gyöngy virágszálnak képe is: a kis Kőszeghy Zsuzsikáé.

Ha volt vendégség, ha nem volt, hiva és

őneki nem lesz mehez kellemetlenkedni a monarchiának. Ez a remény azonban — tekintve Törökország helyzetét — aligha fog teljesedésbe menni, mert Törökországban nincsen még olyan harmonia, hogy képes volna egy sikeres háborút végigküzdeni.

A balkáni bonyodalmakról értesüléseink a következők:

Belgrád, október 13.

A lapok azt a hírt hozzák, hogy Milovanovics szerb külügyminiszter Rómába utazik. Ez a hír valótlan, mert Milovanovics nem hogy nem utazik, de most tért haza Rómából s a szkupstinának magatartása Rómából hozott üzenettel függ össze. A külügyminiszternek a zárt ülésen tett nyilatkozata, amely értékes rekompenzációkat helyez kilátásba, nyugtatta meg a szkupstina tagjait. A szerb külügyminiszter levelet hozott Péter királynak az olasz királytól.

Belgrád, október 13.

Egyes lapok azt írják, hogy a szkupstina határozata nem függeszti föl a nemzeti fölkelés szervezését. Szerbia csak arra vár, hogy ne ő kezdje a háborút, mert meggyőződése, hogy megkezdje a leginkább érdekelt fél: Törökország.

Miért nem üzenté meg Szerbia a háborút?

Belgrád, október 13.

A skupstina vasárnapi titkos ülésén Milovanovics külügyminiszter kijelentette, hogy háboru esetén Szerbia nem számíthat külföldi segítségre. A külügyminiszter hozzátette, hogy ő már egy hónappal ezelőtt tudott arról, hogy Ausztria-Magyarország Boszniát anektálni akarja és hogy a hatalmaknál kifogást is emelt ez ellen, de a hatalmak azt válaszolták, hogy az annexió nem lesz megakadályozható. — Stefanovics hadügyminiszter egy órán át ismertette

hivatlanul is mindennapos látogató lón ezentul a Bercsényi portán Mikes uram. A reggeli ájtatoskodás után az udvari kápolnából egyenesen oda vezetett utja.

— Hozta Isten, édes, aranyos Kelemen bácsi — szaladt fogadására Zsuzsika — mi jót hozott énnékem?

— Semmit, piciny kis madaram, vagy még annál is kevesebbet: csak jó magamat la, . . . volt a rendes válasz . . .

De Zsuzsika ezzel a semmivel is megelégedett volt, mert egyszerűen olyan hangos jókedve kerekedett mindig Mikes uram jöttén, hogy csak úgy zengett belé a kis örmény palota. Ki nem fogyott a pajkos, bohó kérdezősködésből, kacagásból, nótázásból. Csengő édes hangján csak rá-rákezdett arra a bájos virágénekre, a Mikes kedves nótájára:

Ne menj el galambom,
Ne repülj el tőlem,
Rakok puha fészket
Rózsafa-erdőben . . .

És míg a ház ura labancok hijjában jobb sorsra méltó virtussal Rodostó erdeinek vadjait üldözé kűnn a halmos völgyes határban, odahaza az asszony nép, Bercsényiné a meghitt barátnője, Kajdacsyné asszony meg a kis

a szerb hadsereg állapotát. A hadügyminiszter expoziója nagyon rossz benyomást tett a képviselőkre és nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a háboru ellen szavaztak. — A francia követ tegnap kormányra nevében komoly intelmet intézett a szerb külügyminiszterhez, hogy a háborut mindenképpen meg kell akadályozni, mert az Szerbiára nézve katasztrófával járna.

Konstantinápoly, okt. 13.

A nagykövetségek előtt tegnap a montenegroiak tüntetéseket rendeztek. A tüntetők végül a szerb követséghez mentek, ahol Nenadovics szerb követ és Gregovics montenegrói ügyvivő köszönetet mondtak és nyugalomra intették a tüntetőket.

Ezután táviratokat küldöttek Péter királynak és a montenegrói fejedelemelek. Holnap délután a sajtó nagy tiltakozó meetinget rendez Ausztria-Magyarország ellen. A meetingről üdvözlő táviratokat fognak a törökbarát hatalmaknak küldeni.

Az osztrák kereskedők bojkottja.

Konstantinápoly, okt. 13.

Az osztrák-magyar nagykövet szóbeli jegyzéke dacára, tovább folyik a bojkottmozgalom az osztrák áruk és a kereskedők ellen, mely mozgalom alkalmas arra, hogy a jó viszonyt Törökország és a monarchia között megzavarja. A mozgalom egyre nagyobb mérvet ölt. A szénrakodók, teherhordók és kirakodómunkások tegnap tartott gyűlésükön elhatározták, hogy osztrák gőzöskön többé semmitéle munkát nem vállalnak.

Páris, okt. 13.

A Havas-ügynökség jelenti Athénből: De-deagacsból közlik, hogy plakátokat függesztettek ki, amelyekben megtiltják a kereskedőknek, hogy Ausztria-Magyarországból rendeljenek, a hajósok pedig utasítanak, hogy az

Zsuzsika Mikes urammal szellemes tereferével enyhítgeti a hosszú napok egyhangu unalmát. Az ifjonta világ szép Bercsényiné bájjait bizony kegyetlenül tépegetni kezdé az elmulás fuvalma. Gyöngült, fogyott, senyvedt a nagyasszony napról-napra. És olyan édes megnyugvással töltötte el az a gondolat, hogy szíve kis Zsuzsikáját, ha már már távoznia kell ama más világok felé, a Mikes Kelemen nemes, hű szívére hagyja itt. Rajta is volt, asszonyi apró kedves fufanggal elő is egité, hogy a két egymáshoz vonzó szív valósággal egybe is forrjon. Mikes éles szeme észre is vette ezt, hálás volt érte. Órák hosszat mulattatá a kegyes matronát az elvirágozott szép idők illatos emlékeivel . . . A mikor Zsuzsika belefáradt az olvasásba, ő vette át a szerepet és könyv nélkül szavalta tovább a Vépi Vénus lágyan folyó hízelt verseit. Szívesen, édes örömet tért vissza napról-napra a már neki szörnyen unalmas százszor agyondicsért, agyonkoptatott multba. Bercsényi elvirult multjába — ezért a bimbózó igéretteljes, édesen sejtelmes jövőért a mi a Zsuzsika bogár szeméből, édes gerlekacagásából nevetett feléje. Ah különösen az a beszédes meleg kacagás, ahogyan neki más nem tudott kacagni, az babonázta meg végképpen a szegény borongó Mikes bizalmas jó szívét. Dehogyan gondolt ő arra, hogy abban

Haas Fülöp és Fiai

cs. kir. szab. szőnyeg és butorszövetgyárosok
m. kir. udvari szállítók

NAGYVÁRAD, RÁKÓCZI-ÚT (Rimanóczyi-palota).

A nagyérdemű vevőközönség szives figyelmébe ajánljuk most érkezett szőnyegek butorszövetek, ablakvédők, utazótakarók, függönyök, asztalterítők, storokat, valódi keleti szőnyegek, perzsa-, indus- és smyrna minőségben.

Nagy választékban vannak raktárunkon a Haas-féle Agra és csomózott szőnyegek, melyek a legjobbaknak vannak elismerve. Varrott paplanokban, gyapjutakarokban, lópokrócokban nagy raktár.

Mérsékelt szabott árak!

Mérsékelt szabott árak!

osztrák Lloyd hajóhoz csolnakaikkal ne közleljenek.

Orosz tisztok a szerb hadseregben.

Berlin, október 13.

A »Berliner Tagblatt« jelenti Pétervárról: Több orosz tiszt, köztük két tábornok szabadságolás iránti kérvényt nyújtott be a hadügyminisztériumhoz, mert be akarnak lépni a szerb hadseregbe, hogy mint önkéntesek Ausztria-Magyarország ellen harcoljanak.

A helyzet Törökországban.

Madrid, október 13.

A Diario Universal azt mondja, hogy Muley Hafid nem igen fogja logikusnak találni, hogy azok a hatalmak, amelyek oly könnyen tullestszik magukat az 1878 ik évi berlini kongresszuson vállalt kötelezettségein, tőle az algezi-rasi akta megtartását követelik.

Konstantinápoly, okt. 13.

Egyes tulzott jelentésekkel szemben konstatálják, hogy eddig csak egyetlen ruhaüzet előtt volt eset arra, hogy a vevőket gátolták a belépésben. Egyébként a bojkott a sajtócikkekben röpiratokban és falragaszokban üzött propagandára szorítkozik. Pallavicini ögróf osztrák-magyar nagykövet ma személyesen nyomtatékos lépést tett a portánál, amely azt választotta, hogy minden tőle telhető meg fog tenni, hogy az osztrák üzlet előtti csoportosulásokat megakadályozza.

Portakörökben semmit sem tudnak az ikdam azon jelentéséről, hogy a porta Kréta ügyében jegyzéket intézett Görögországhoz.

A szófia török bizottság jelenti, hogy a bolgár hadikészülődések csökkenésben vannak.

A helyi hatóságok és az ifjutörök bizottság ösztönzésére a tegnapielőtti népgyűléseken mohamedánokon kívül keresztények is tartottak igen heves beszédeket.

A porta, valamint az ifju-török bizottság ismét sürgősen táviratilag utasították a helyi hatóságokat, illetve a helyi bizottságokat, hogy az Ausztria-Magyarország és Bulgária elleni tüntetéseknel akadályozzanak meg mindenféle kinövéseket és incidenseket.

A török sajtó holnap délutánra nagy népgyűlést hívott egybe, amely tiltakozni fog Ausztria-Magyarország és Bulgária ellen és tiltakozó, illetve a törökbarát hatalmakhoz köszönő táviratokat fog küldeni.

A montenegróiak által a diplomáciai képviselőségek előtt tegnap rendezett tüntetések résztvevői végül a szerb követség elé vonultak, ahol Nemasovic szerb követ és Gregovics montenegrói ügyvivő az erkélyről köszönetet mondtak és nyugalomra intették a népet. A tüntetők Péter királyhoz és Miklós herceghez táviratokat intéztek.

Grey és Isvolszky.

London, október 13.

Mint a Reuter-ügynökség értesül a Grey és Isvolszky miniszterek közti tárgyalások a külügyminisztériumban ma tartott második tanácskozással még nem értek véget.

Török oirkálók utban Számos felé.

London, okt. 13.

A Reuter-ügynökség jelenti Szalonikiból, hogy egy törökcirkáló és három török torpedónaszád tegnap elindult Számos felé.

Cetinye, október 13.

Antiváriban tegnap a csöcselék beverte a magyar-osztrák konzulátus ablakait. Amikor a fejedelem ezt megtudta, azönn azonnal Antiváriba sietett és teljes díszben meglátogatta a magyar-osztrák konzult és személyesen kért tőle bocsánatot a történetek miatt.

Konstantinápoly, október 13.

Ámbár a magyar-osztrák nagykövet tegnap előterjesztést tett a portánál, hogy a magyar és osztrák áruk bojkottálása alkalmas a jó viszony megzavarására a bojkott-mozgalom mégis egyre nagyobb mérvet öltött a szénrakodók, a hordárok és a kikötő-munkások tegnap cihatórták, hogy semmiféle osztrák árut sem szállítanak partra.

Szófia, október 13.

Malinov bolgár miniszterelnök egy újságíróknak kijelentette, hogy a Balkán félszigeten a helyzet kitűnő; nehézségek semmi irányban sem mutatkoznak s Törökország nem tesz semmiféle háborus készülődést. A nagy nemzetgyűlést legközelebb összehívják, hogy az alkotmányon az események következtében szükséges változást tegyen.

Bulgária függetlensége.

Berlin, október 13.

Szófiából jelentik a Lokalanzeigernek: A bolgár miniszterelnök kijelentette a Lokalanzeiger tudósítójának, hogy a helyzet a Balkánon kitűnő, ami kis nehézségek felmerültek, alig nyomnak a latban valamit. Törökország egyáltalán nem készülődik a háborura, ellenben valószínű egy nagy nemzetgyűlés összehívása abból a célból, hogy az alkotmányt a körülményeknek megfelelő módon megváltoztassa.

Mezőgazdasági érdekképviselet.

(K. Ö.) A gazdatársadalom régi óhaját képezte a mezőgazdatársadalmi érdekképviseletnek törvénybe iktatása. Nem mintha a mezőgazdasági társadalmi érdekképviselet nem felelnének meg céljoknak, avagy eredményt nem tudnának felmutatni, hanem azért, mivel az érdek-

hamisság, tettetés lehetne. És ki tudja, akkor nem is volt még talán . . .

De kései szerelmének imigy szépen lombosodó bokrát egyszerre csak fonnyasztó vihar tépte meg. Ugyanaz, amelyik Bercsényiné élete fáját ketté törte.

A nagyszony halála után vége lett az idyllikus, édes pásztoróráknak. A társaság előt bezárult a Bercsényi-ház kapuja és Mikes is ha be-benyitott: nem fogadta már a régi sugaras szeretet. Zsuzsikának csodálatosképpen mindig akadt ilyenkor valami sürgető dolga. Bercsényiné örökké zsémbelődött vendége előtt. Hogy már senkiben sem lehet bizni. Ezek a eselédék is mind megromlottak. Ha az ember mindig a sarkukban nincs, kipusztítják, tönkreteszik. Ó maga is rokkant, nyavalyás már. Valóságos istenáldás házában a kis Zsuzsika.

— A mi terajtd áldás, átok leszen az én rajtam, — forgott Mikes elméjében a szomorú sejtetem, amig csüggedten elgondolkozva hazafelé ballagott.

Az egész rodostói kolonia csudálkozott már azon a nagy változáson, amely Mikes Kelemen egyszerre meglepte. Az eleven kedvű, társaságot szerető ember hirtelen komor, zárkózott, mogorva lön. Órák hosszat elbarangolt egyedül a tengerparton s az erdők mélyében. Sőt — horribile! — jószágos fejedelem ura egyizben,

amikor váratlanul benyitott hozzá, azon kapta, hogy verset ír . . . epekedő, borongó, sötét hangu szerelmi rigmusokat . . .

Meg is dorgálta szeliden. No, nem a Muzsával való társalkodásért, hanem azért, hogy már napok óta felője sem nézett.

— Bezzeg a más háza táját egyre kertülgeti — mondá finom gunynyal a fejedelem, — pedig ugy vélem nem leszen sok foganatja.

Fülig pirulva dugta fiókba Mikes a rigmusokat és nagy elhatározás érlelődött meg lelkében.

Amire már hónapok óta készült, végre neki vágott. Beállított újra Bercsényiékhez. De most már nemcsak jó magát vitte, hanem egy pompás rózsabokrétát is szorongatott kezében. Ha szava elakadna, folytassák majd a virágok, hisz a szerelem nyelvén ők is tudnak beszélni.

Bercsényi szerencsére nem volt otthon. Zsuzsika a régi édes kacagással sietett megint elébe. Csüggedező bátorságát ez új lángra szítá és minden tovább való cifra ceremónia nélkül megkérte a kis Zsuzsika kezét.

A lány derős kedve hirtelen elborult. Szemét földre sította s keze, amint a bokrétát visszanyújtá, megreszketett s elcsuklott a hangja, a hogy szólni kezdett. Mi vett erőt rajta az elhatározás e nehéz percében: szálam-e, szerelem-e, ki tudja?

— Már késő Mikes uram, — mondá — már késő . . . Mi is lenne itt mi kettőnköl? Nekem senkim sincs a kerek ég alatt, csak az én kegyelmes jó uramban vagyon minden bizalmam . . . Egyedül való szegény árva lány vagyok, lássa . . .

— Persze, persze . . . én meg szegény árva legény, szól Mikes Kelemen buval és elindult csendesen a morajló tenger felé. A habokba szórta ott illatos rózsáit és velük szive édes álmait, . . . Otthon bánatos rezignációval ír leveles könyvébe:

. . . Ugy látom, már addig addig nevettem rá a kis csalfa Zsuzsika, mig belé nevette magát a Bercsényi uram szivébe. Ha énnékem is annyi volna a ládám, talán a madár is megmaradt volna. De rendszerint a szegény fogja a madarat és a gazdag eszi meg . . .

S a csalódott sziv bus sejtése valóságra is vált. Rövid idő multán vidám lakodalmi alkalmatosságra gyülekeztek Rodostó magyarjai a Bercsényi palotában. A kis Kőszeghy Zsuzsikából Bercsényi grófné lett.

— A szivnek semmi része sem lesz ebben a házasságban . . . Vélekedék a szegény Mikes Kelemen, de ennek bizonyossága Zsuzsika titka maradt örökre.

Gerstenbrein Tamás és Társa

szobrász és kőfaragó mester

Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador szíremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyasintén régi sírboltok s sírkövek renoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és sírkőgyár.

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.

Közponri iroda Nagyszobon Fleischer u. 17.

Fióktelepek:

Déva. Kolozsvár. Bánpatok

képviselő törvénybe iktatása után a mezőgazdaság arra az egyedül lehetséges jogi alapra helyezkedik, mely minden irányu kifejlődését biztosítja. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület és a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége hivatott érdekképviselői a mezőgazdaságnak, de mennyire nem felelnek meg a mezőgazdasági kamarákhoz tűzött reménynek, leginkább az a körülmény mutatja, hogy a gazdasági egyesületek épen azért tömörültek szövetséggé, hogy a mezőgazdasági érdekképviselőt törvénybe iktatását megsürgessék.

Amihez joga van a kereskedelemnek és iparnak, ahhoz joga van a mezőgazdaságnak is.

A kereskedelemnek és iparnak 58 éves törvényes érdekképviselője van. Igaz, ha visszatekintünk a kereskedelmi és iparkamarák működésére, azt kell mondanunk, hogy nem voltak azok mind hü kifejezői a közvéleménynek. A közvélemény meghamisítása pedig nem szolgálja a közérdeket. Emlékszünk arra, hogy néhány évvel ezelőtt a miniszter kíváncsi volt arra, hogy az uzsora mennyiben harapódzott el a vidéken. A kereskedelmi kamarák erre azt válaszolták, hogy a vidéken nincs uzsora, nem is volt és hogy a vidéki szatócsok és falusi pénzemberek csak tisztességes percentre dolgoznak. Holott általánosan tudva volt és van, hogy a pénz és áruuzsora eldorádója nálunk van. Amiből az következik, hogy a törvénybe iktatott érdekképviselő saját érdekességének csak úgy használhat, ha a közérdeket tartja szem előtt és az igazságot védi. Elfogult egyoldalúsággal többet ártunk, mint használunk.

Csodálkozunk kell azon, hogy a mezőgazdasági kamarákról szóló törvényjavaslat nem idézte fel azt az egyhangú lelkesedést, mit a tervezők méltán elvártak. Nem baj ugyan, hogy annyi pro és kontra vélemény hangzik el, csak azon csodálkozunk, hogy az ellenvéleményekből bizony sokszor kicsinyeskedés érzik ki. Tapasztaljuk ezt különösen egyes gazdasági egyesületek részéről. Ugyan mitől félnek a gazdasági társadalmi osztályok? Féltik talán haláskörüket, avagy befolyásukat a szervezendő kamaráktól? Ha igen, rossz nyomon járnak, mert a mezőgazdasági kamarák működésüket nemcsak hogy szűkebb körre szorítani nem akarja, de határozottan tágítani és hatályossá tenni. A gazdasági egyesületek legyenek a gazdatársadalomnak, hogy úgy mondjuk, anyagi szervei, a gazdasági kamarák annak politikai szervei. Együttes erővel munkálkodjanak a magyar mezőgazdaság felvirágoztatásán.

Sokan máris panaszkodnak az agrarizmus térfoglalása fölött. És a mezőgazdasági kamarák intézményében is oly tényezőt látnak, mely az agrarizmust erősíteni fogja. Jól tudják. Igenis az agrártörvények erősítése a mezőgazdasági kamarák célja. Azért ne üljenek fel a mezőgazdasági társadalmi érdekképviselőt ellenségeinknek és ne lássanak a létesítendő kamarákban olyas valmit, ami nincs bennük.

A mezőgazdasági érdekek térfoglalása

pedig nem egyéb, mint a mezőgazdaságnak jogos és régen nélkülözött beleilleszkedése az ország termelő gazdasági ágai közé.

† Kováts Béla.

A nagyváradi I. sz. püspökségi tisztitárnak és az ügyvédi karnak gyásza van: **Kováts Béla** ügyvéd, az uradalom főügyésze tegnap Budapesten elhunyt.

Olyan élet ért véget e halálessettel, melynek nyomán soha sem fakadt más, mint tisztelet, közbecsülés, szeretet. Kováts Béla maga volt a megtestesült kötelességtudás, munkásság, igazságosság. Ügyvédi pályáján mindig az ideális célt tekintette: védeni az igazságot. És ezt tette csendben, zajtalanul, kerülve minden feltűnést. Annál inkább fölkereste őt mindazok nagyra-becsülése, akik ma is képesek a zajtalan, de kitartó és lelkiismeretes munkát igazán értékelni.

Kováts Béla 1847. okt. 13-án született; éppen 61. születésnapján érte a halál. Ügyvédi oklevelet szerzett s csakhamar virágzó irodája lett. 1878. májusban lépett a nagyváradi latin szertartású püspökség szolgálatába s az uradalomnak előbb ügyésze, majd főügyésze lett, ki jogtanácsosi működésével sok érdemet szerzett. Az ő működési idejére esik az uradalom területén az urbéri, maradványföldrajtsági és szőlődezsma-váltásági ügyek rendezése, egyéb ügyekben is jogi tanácsainak alapossága és lelkiismeretessége mindenki részéről elismerés tárgya volt, Kováts Bélának pedig tekintélyt és közbecsülést szerzett. Igazgatója volt a Nagyváradi Takarékpénztárnak, alelnöke a Berettyó-Társulatnak, tb. főügyésze és törvényhatósági bizottsági tagja Biharvármegyének, hosszabb ideig tagja az ügyvédi kamara választmányának stb.

Családi életében gyöngéden szerető férj, példás családapa volt, aki övéiért élt csupán s körükben érezte boldognak magát igazán. Nejevel, **Lindenmayer Emmával** együtt az önfeláldozó szülői szeretetnek ragyogó példáját adták.

És ez a boldog családi fészek most felülva... Most, amikor gyermekeinek boldogságában kellett volna saját boldogságát is megtalálnia, munkás életének gyümölcseit élveznie...

Kováts Béla betegsége régebb keletű. Egy évet meghaladó idő óta szervezetét lassankint a kór kerítette hatalmába. Övéinek szerető gondossága hiába keresett számára gyógyulást: a kór romboló hatalmával szemben tehetetlen volt az emberi tudomány. Nemrég Budapestre vitték, magángyógyintézetbe, a honnan eleinte biztató hírek jöttek. Annál váratlanabban jött tegnap a családhoz a hír, hogy Kováts Béla tegnap reggel örök álmra hunyta le szemét.

A megboldogultat felesége, két fia, Emma és Olga leányai, Millye István veje s Olga leányának vőlegénye, **Varga Akos** gyászolják. De osztozik gyászukban az uradalmi tisztikar s minden polgára e városnak, akik az elhunytban csak a ritka jóindulatu kollégát, igazságos férfit, a szorgalmas munkást és derék családapát csak tisztelni, szeretni és becsülni tanulták.

Az elhunytnak holttestét csütörtökön hozták haza Nagyváradra s pénteken d. e. féltizkor az olasz-i plebánia templomban bemutatandó engesztelő szentmise áldozat után fogják az olasz-i temetőben örök nyugalomra helyezni.

A halálóráról a család a következő gyászjelentést adta ki:

Alulírottak, az összes rokonság nevében is, a legmélyebb fájdalommal tudatják a ferrón szeretett férj, apa, após és testvérnek **Kováts Béla** ügyvéd, nagyváradi I. sz. püspökségi főügyvéd, a Berettyó vízszabályozó és ármentesítő társulat alelnöke, nagyváradi takarékpénztár igazgatósági tagja, Biharvármegye törvényhatósági bizottsági tag és tb. főügyészenek folyó évi október hó 13-án élete 61-ik, boldog házassága 27-ik évében Budapesten hosszas szenvedés után történt elhunytát. A megboldogult drága halott földi maradványai folyó hó 16-án, pénteken d. e. 9 és fél órakor fognak Nagyváradon **Lukács György-uca** 30 sz. a. a róm. kath. anyaszentegyház szerartója szerint beszenteltetni s az olasz plebánia templomban 10 órakor tartandó gyászmise után a váradoszti temetőben örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztességre az elhunyt rokonai, kártársai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívottak. Nagyvárad, 1908. október 13-án. Isten veled drága halott! Áldás és béke lengjen poraid felett! Kováts Béláné szül. Lindenmayer Emma neje, Kováts Emma férj Millye Istvánné, Kováts Béla, Kováts Ernő, Kováts Olga gyermekei, Kováts Ida nővére, Millye István veje.

UJDONSÁGOK.

Magyar zarándokok Rómában.

A Pázmány-egyesület nagy zarándoklatot rendezett Rómába, amelyen 650 magyar vett részt, hogy Pápa Ő szentsége jubileuma alkalmából lerója Ő Szentsége előtt hódolatát és tiszteletét.

A zarándokok megtekintették Róma nevezetességeit.

Vasárnap folyt le a zarándoklat kiemelkedő mozzanata, mikor Ő Szentsége fogadta a magyar zarándok csapatot.

Vasárnap délelőtt 10 órakor a Szent Péter-templomban mise volt, amelyet **Csernoch János** csanádi püspök tartott és amelyen a zarándokok megáldoztak. Utána **Prohászka Ottokár** székesfehérvári püspök mondott hazafias lelkesedéstől áthatott beszédet a magyarok Nagyasszonyának ünnepe alkalmából.

A fogadás fél 12 órakor volt a Sala Regiában s az ahhoz vezető termekben, amelyekben fényes kísérettel áthaladva, a pápa egyenként megáldotta a sorfalat képező zarándokokat, majd trónján ülve, bemutattatta magának a zarándoklat előkelőségeit, kiknek sorban voltak: **Rakovszky István**, a képviselőház elnöke, **Brestyenszky István**, **Ernst Sándor** országgyűlési képviselő, **Kirchner tábornok** és neje, **Diószeghy**, **Mentsik**, **Radics** miniszteri tanácsosok, báró **Vécsey** és leánya, **Návay Kálmán**, a papság számos tagja, élükön **Csernoch** és **Prohászka** püspökökkel, **Jánossy Gusztáv** vál. püspök, több apátkanonok stb. A zarándoklat vezetősége, valamint egyesek is Péter-filéreket ajánlottak fel a Szentatyának. **Dr. Kiss János** prelátnak, egyetemi tanár és **Sziklay János** szerkesztő munkáik egy-egy példányát.

A bemutatás után, amelyen a Szentatyá többekkel elbeszélgetett.

Prohászka püspök klasszikus latinságu beszédben üdvözölte a pápát a magyar katolikusok nevében jubileuma alkalmából. Emlékeztet arra, hogy Magyarország védőbástyája volt a kereszténységnek a keleti invázió ellen. Most az egyházat Nyugatról fenyegeti veszedelem, de a magyar katolikusok itt is védő-

bástyát alkotnak. Beszédét magyarul fejezte be és éltette a pápát, aki a lelkesedés megnyilatkozásaitól meghatva, olaszul felelt. A beszédet lapunk élén közöljük.

Ezután a pápa általános áldást mondott. A beszéd után a pápai himnusz eléneklésevel a fogadás véget ért.

*** Káptalanunk a Julián egyesületnek.** Félévvel ezelőtt két cikkben ismertettük e lapok olvasói előtt a Julián egyesület s annak Szlavóniában működő iskoláit, melynek feladata megmenteni, vagy megtartani a magyarságnak a szlavóniai magyarságot. Mint értesülünk hazánk főpapjai és egyházi testületei közül többen beléptek alapító tagnak a Julián egyesületbe, hogy adományaikkal előmozdítsák annak hazafias célját. Ezek között vagy a *nagyvárad* *1. sz. káptalan* is, mely ötszáz korona adománnyal lépett be a nemes hivatású egyesület alapító tagjai közé.

*** Fegyelmi ülés a városnál.** Dicker Illés és Novák József városi számtisztek ellen, súlyos hivatali visszaélések és hanyagság miatt ezelőtt nyolc hónappal megindították a fegyelmi vizsgálatot s mindkettőt állásuktól felfüggesztették. A fegyelmi választmány, Glac Antal főispán és R. dl. Ödön, Frankó Endre és Vasady Lajos tagok jelenlétében dr. Istvánffy István főjegyző referálása mellett tegnap délután hozott ítéletet a két ügyben. A fegyelmi választmány Novák József számtisztet *hivatalvesztésre* ítélte, míg Dicker Illésre 800 korona pénzbüntetést szabott ki.

*** Köszönet a városnak.** Özv. Des Echerolles Kruspér Sándorné táradhatlan buzgalomával 20.000 koronánál magasabb összeget gyűjtött, hogy abból a városi árvaháznál ágyalapítványokat létesítsen a város. A törvényhatóság a négy ágyalapítvány közül egyet néhai Lukács György Nagyvárad város volt első polgármesterének emlékére „Lukács György ágyalapítvány” név alatt létesített. Özv. Lukács Györgyné, az elhunyt polgármester özvegye a kegyeletes megemlékezésért a városhoz intézett levélben meleg hangon mond köszönetet.

*** Községi gyógyszerárak felállítása.** Sopron város törvényhatósági bizottsága feliratot intézett a képviselőházhoz, melyben kéri, hogy a közegészségügyi törvényjavaslat mielőbb tárgyalás alá vétessék s annak keretén belül a községi gyógyszerárak intézménye behozásjék. A városok a községi gyógyszerárak fenntartásánál állami támogatásban részesüljenek. Sopron városa a feliratot pártolás céljából Nagyvárad városának is megküldötte.

*** Árlejtés a városnál.** Tegnap ismét árlejtés volt a városnál. A rendőrség, tűzoltó legénység, a vámszemélyzet, a szolgák, a fertőtlenítők, a kocsisok és más szerződményesek részére szükséges ruhák szállítására tartották meg az árlejtsést. A következők adtak be ajánlatot: Beck Vilmos és fiai pozsonyi cég 11 százalék árengedménnyel; — Blum Sándor budapesti cég 11 százalék árengedménnyel; — Steiner Jakab fiai kereskedők és Vizslay Sándor szabóiparos szolnoki lakosok 5 százalék engedménnyel; — Biró László nagyvárad szabóiparos 16 százalék engedménnyel; — Spitz Bernát budapesti cég 18 százalék engedménnyel; — Weisz Károly nagyvárad szabóiparos 16 és fél százalék engedménnyel; — Ausländer S. cég Engel Jakab 24 százalék engedménnyel; — Kurländer és Ehrenfeld utóda nagyvárad

cég 7 százalék engedménnyel. A legelőnyösebb ajánlatot tehát az Ausländer cég adta be.

*** A mozdonyvezető büne.** A múlt héten a nagyvárad pályaudvarról Kertész Ferenc mozdonyvezető egy teher kocsit tolatott Bihar felé. Utközben a sínparókron egy ember igyekezett Biharra. A mozdonyvezetőnek a nyílt pályán haladó embert meg kellett látnia, mert lényes nappal volt és ott az uttest nem is kanyarodik. A mozdonyvezető azonban, még csak nem is fékezett, hanem teljes sebességgel vezette a gépet az ember felé, akit el is ért. A gép az embert megölte. Kertész Ferenc mozdonyvezető ellen gondatlanságból okozott emberölés miatt indított a királyi ügyészség vizsgálatot s a vádlott részére védőül dr. Kertész Ferenc ügyvédet rendelte ki. A tárgyalás november 12-ikére van kitűzve. Kertész mozdonyvezető a kirendelt védő mellé még dr. Pethő Sándor ügyvéd és országgyűlési képviselőt is bejelentette védőül. Vasutas körökben egész biztosra veszik a mozdonyvezető elítélését, mert a haladó gépről föltétlenül meg kellett látnia a pályán haladó embert s az esetben fékeznie is kellett volna, azonban ő ezt elmulasztotta.

*** Virilis akar lenni.** Nagyvárad város 1909. évi legtöbb adót fizetők névjegyzéke ellen tegnap ismét érkezett be Nagyvárad városához egy felszólamlás. Salamon Benedek kéri, hogy 801 korona állami adója vétessék beszámítás alá, még pedig iparkamarai beltagságának figyelembe vételével kétszeresen számítva.

*** Postahivatali áthelyezés.** A nagyvárad postai- és távírdai igazgatóság a m. kir. államvasutak nagyvárad-érmihályfalvai vonalak érselindi állomásán működő postahivatalt 1908. október 16-án Érsekind községbe helyezte át.

*** A szőlősgazdák országos gyűlése.** Már említettük, hogy a magyar szőlősgazdák hatalmas akciót indítottak a boritaladó eltörlése céljából s október 21-én országos nagygyűlést tartanak Budapesten, amelyre az ország szőlősgazdái nagy számmal vesznek részt. Ez alkalommal felemlítik tiltakozó szavukat a boritaladó ellen. A kormányhoz deputációt küldenek, amely átnyújtja a szőlősgazdák kérvényét. Tíz-ezer szőlősgazda írta ezt alá, akik védelmet kérnek a magyar bortermelők részére, szemben azzal az óriási áldozattal, amit a szőlők felújítása által hoztak s ezáltal száz és százmillióval emelték a közvagyonot. A nagyvárad szőlősgazdák is résztvesznek az országos gyűlésen. E célból a nagyvárad hegyközség elnöksége a következő meghívót bocsátotta ki:

A nagyvárad hegyközségi birtokosokat felkérem hogy f. évi október hó 18-án d. e. 11 órakor a városház tanács termében tartandó rendkívüli közgyűlésre, melynek tárgyát a boritaladó eltörlése tárgyában tartandó országos nagygyűlésen leendő részvétel végett a küldöttség megválasztása fogja képezni megjelenni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1908. évi október hó 12-én. Dr. Molnár Imre, elnök.

*** Körözs-utca aszfaltjárdái.** A körözs-utcai lakosok mozgalmat indítottak, hogy utcájuk járdáit, a tervbe vett ócska laposkő helyett aszfalttal burkolják ki. A főmérnök most tette meg a Körözs-utcának lakosai által beadott kérelemre véleményes jelentését. A mérnöki hivatal jelentése szerint a két oldali járdát és a házak mellett egy méter széles járdát, tehát három utat kellene aszfaltozni, ami 45448 kor. 79 fillérbe kerülne. Ha ebből leütjük a kockakő járdákra felvett 3970 kor. 4 fillért és a hástulajdonosok hozzájárulásából megtérülő 15149 kor. 59 fillért, az aszfaltjárda 26328 kor.

80 fillér új kiadás okozna. Ez összeget a járdák készítésére felvett kölcsönből fedezni nem lehet, mert még nem tudjuk, hogy minő megtakarítások lesznek a járdák készítésénél. Az utcát ez évben már úgy sem lehetne kiaszfaltozni, mert az idő nagyon előrehaladt, hanem tavasszal határozzon a kérdés felett a törvényhatóság. Ha az aszfalt mellett döntenek, ez utca járdáinak aszfaltolására 26000 korona törlesztéses kölcsönt vegyen fel a város. Ezzel azonban aligha elégednek meg a Körözs-utcai lakosok.

*** Felhívás az iparos-mester urakhoz.** Az orsz. gyermekvédő Liga igazgatóságának megbízásából felkérem mindazon iparos mester urakat, kik a közelebb megnyíló Inasotthonból tanulót óhajtának felvenni s e célból már előjegyeztek, vagy előjegyezni óhajtának, hogy a végleges megállapodások megbeszélése végett hivatali helyiségben e hét folyamán megjelenni sziveskedjenek. Szűts Izó, a Tanoncotthon igazgatója.

*** Gyilkos rőzsetűz.** Gug János, tatarosi jómódu parasztgazda felesége tegnap két kis gyermekével kiment a mezőre kukoricát szedni. Utközben egy hegyoldal alatt megtelepedtek, hogy kipihenjék magukat. A két kis gyermek fátyva bujt össze a lankásban, az anyjuk pedig rőzset hordott össze, hogy annak a tűzénél egy kicsit fölmelegedjenek. Meggyújtotta a száraz galyakat s köréje telepedtek. Az egyik gyermek ruhája egy óvatlan pillanatban tüzet fogott a lángoktól. A kis gyermek jajveszékülésére az anya elájult s a lángot fogott ruha még jobban kezdett égni. A szerencsétlenséget arra járó emberek vették észre és segítségére siettek a gyermeknek, aki ekkor már oly súlyos sebeket szenvedett, hogy rövid kínlódás után meghalt.

*** A cukrászdák rendőrfelügyeleti díja.** Nagyvárad városa a cukrászdákra is kivetette a rendőrfelügyeleti díjakat. Ez ellen a nagyobb s nem csak névleges, hanem valódi cukrászdák tulajdonosai felebbeztek, amely így került a miniszter elé. A felebbezést a belügyminiszter elutasította. Mint sok más dologban, itt is a középben van az igazság. Mert a nagyobb, tisztán és tisztességes cukrász ipari üzlettel bíró cukrászdákat rendőrfelügyeleti díjjal megírni nem igazságos, de Nagyváradon nagyon elszaporodtak a zugcukrászdák, amelyek nagyon is alacsony nivón álló mulatóhelyek, ahol nagyon is feltérne a rendőri felügyelet s ideje volna, hogy ha e büntényák megrendszabályozására tenne már valamit a rendőrhatalóság.

*** Borzalmas halál a koesi kerekai alatt.** A biharmegyei Venter községben tegnap délután tragikus módon lett vége Pántis Szilárd 19 éves legénynek, aki a venteri fiúk leghíresebbike volt. A legény tegnap délután kint dolgozott a mezőn. Apjának, aki jómódu gazdaember, a földjén munkálkodott. Egész délután kórót gyűjtöttek s azt szekerekre rakták. Pántis Szilárd jókedvvel segített az összes szekereket megrakni s csak amikor már egyedül maradt a mezőn, akkor rakta föl a magát és vidám nótázással megindult a kóróval fölhalmozott szekérrel hazafelé. Utközben a fordulónál a szekér elé fogott lovak hirtelen megbokrosodtak. Pántis erős kézzel megrántotta a gyeplőt, hogy a nekiiramodott állatokat megfékezze s e közben kissé felállt, hogy előrehajoljon. A lovak egyre vadabban száguldottak. Pántis megesusított s egyik lábán ezenkésben a szekér elején keresztbe lógó rudba kadt. A megijedt legény elvesztette az egyen-

sulyt, lefordult a szekérről és a rudba akadt lábánál fogva a lovak végig hureolták az országúton. A szerencsétlen legény borzalmas módon össze-viszsa torzult az iszonyu küzdelemben. Percenkig tartó haláltusa után az arajárók mentették ki a rémitő helyzetéből, hazaszállították, de rövid kilődés után meghalt. A szekér kerekai keresztül-kasul járták a szerencsétlen legény testét és koponyáját is összezúzták. A nagyváradai ügyészség ma elrendelte a hulla fölboncolását. Pántis temetése holnap lesz.

* **A gondatlanság áldozata.** Belényesen borzalmas módon lelte halálát egy hat hónapos kisleány. Nán Vaszali tegnap reggel feleségével együtt a mezőre ment ki kórót törni s erre az időre négy gyermekét egy 8 éves gyermek felügyeletére bízta. A nyolc éves gyermek 10 óra felé tüzet rakott, hogy kását főzzön. A vizet vastazékban tette a tűzhöz. A tűz mellett ott ültek a többi gyermekek is, akik közül a hat hetes Vesze Mária a fazekat magára rántotta. A forró víz a kisleányt teljesen összeégette, úgy, hogy csak következtében a gyermek meghalt.

* **A Néoi bácsi mozija.** *Szenzációs új műsor.* A nemrég történt óriási Pécskai vasuti szerencsétlenség látható a »Nemzeti« étteremben; tehát senkise mulassza el ezt a gyönyörű képet megnézni, mert csak pár napig látható. Ezenkívül szebbnél szebb válogatott új műsor kerül a hatalmas vetítőre. Szabad bemenet. — Belépti díj nincs. *Szenzációs új műsor!*

* **Magyar daltársulat a korona kávéházban.** A nagy zsidóünnepnap megszüntével azaz hétfőn és minden este egy jól szervezett férfi- és nőtagokból álló daltársulat tartja előadásait. Naponta változatos műsor. Egész éjjel nyitva. Kezdete este 9 és fél órakor. Belépti díj nincs. Szíves pártfogást kér kiváló tisztelettel Klein Lajos, kávé.

* **Női-ruha kiállítás van állandóan Weber Testvérek üzletben a Bémer-téren.** A legújabb párisi modellek az őszi idényre már megérkeztek és az üzletben vételkényszer nélkül megtekinthetők. A cég mai hirdetésére felhívjuk olvasóink szíves figyelmét.

* **Borsalino őszi kalap újdonságai Reichard áruházába megérkeztek.**

Legújabb őszi kalapok és férfi divat újdonságok megérkeztek ROTH M. UTODÁNÁL.

Gyilkosság az árverés miatt.

A kerületi uradalomban véres végű árverést tartottak. A hétezerkétszáz holdnyi földet elárverezték és a járásbíróház épületét, ahol az árverést megtartották, százezre körül állták a magyarok, akiket elkésérett az a körülmény, hogy a nagy birtokot a románok akarták megvenni.

Ez azonban nem sikerült. A románok nem tudták az árverés megkezdése előtt a szükséges 88.000 korona bánatpénzt deponálni s így a birtok negyedfél millió koronáért a Telepítési Hitelbank tulajdonába ment át.

Az árverés után a magyar és román telepesek kocsikra ültek, hogy hazamenjenek. A románok dühösek voltak, mert nem sikerült nekik a bánatpénzt megszerezni s amikor a kocsiban ülő magyarokat meglátták, szidalmazni kezdték őket. Ezek üldözöbe vették a románokat, akik a lovak közé csapva, gyors iramodással akartak menekülni. De a magyarok lovai gyorsabbak voltak s egy románokkal telt kocsiat utolérték. A frátyék ijedten ugráltak le

a kocsiról és eszeveszett futással menekültek. Csak egy ember maradt a helyén, Herlé Péter. Ezt a magyarok kocsilöccsel addig ütötték, míg véresen, holtan maradt a helyszínén.

A gyilkosság hírére a csendőrség letartóztatta a magyar legények egy részét, akiket bekísértek a nagyváradai ügyészség fogházába.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szerda: Gyermek másodsor.

Csütörtök: Gyermek harmadsor.

Péntek: Tatárjárás.

Sombat: Göröggrabszolgá.

Vasárnap: délután Gépirókisasszony. Este: Tanítónő.

A gyermek.

Ezelőtt ötven évvel azt a címet viselte volna:

»Az apai szeretet hatalma«. Nemes és mély emberi érzések és szenvedélyek küzdelmét tárja elénk Radák őrnagy tragédiája. Fiatalkori szerelme az ő oltalma alá helyezi gyermeküket, akinek nem szabad megtudnia, hogy nem az volt atyja, akinek emléke ő a korán elárult fia szívében. Mint kadét kerül az őrnagy keze alá s hevesvérsége összeütközésbe hozza a szivtelen és elkésérett Kindermann kapitánnyal, ki híres jó vívó s a vele való küzdelem biztos halált jelent. Az apa meg akarja menteni az anyának egyetlen fiát s sulyosan megsértve a kapitányt, magát dobja oda áldozatul.

A darab igazán szép és megható. A jellem beállításai tökéletes, minden szereplő egy-egy husból-vérből való, eleven embert személyesít, még pedig egy-egy határozott individuomot. Az őrnagy, a kapitány, a naiv lelkű kadét, az anya, az úresfejű, de jellemes főhadnagy, a könnyelmű, de mély érzésű tisztne, mind az életből vett alakok.

A szereplők közül legnagyobb sikere Gössnának volt, aki a kadét igen rokonszenves szerepét tökéletes művészzel játszotta. Igaz, hogy egyéniségének nagyon megfelel a szerep, de az is igaz, hogy ezt a szerepet nagyon könnyű volna elrontani. A fiatal színész tegnap legszebb sikerét aratta. *Sik* az őrnagy szerepét sok melegséggel s a hol kellett katonás eréllyel játszotta s csak dicséretet érdemel, épp úgy mint *Angyal Ilka*, *Bereghy*, *Desi* és *Hevessy Mariska* és *Hevessy Gusztó*. Hogy *Szarvasi* nem tetszett valami különösen, annak az ellenszenves szerepen kívül az is az oka, hogy az ő higgadt nyugalma nem egyezik meg Kindermann kapitány ingerlékeny puskaporos egyéniségével.

A nagy tetszést aratott darab hatását nagyban emelte a gondos rendezés és főleg a pazar díszletek. Istenben boldogult szegény jó Somogyi idejében álmodni sem mertünk volna olyan díszletről, mint a harmadik felvonás zöld szobája s remek háttere. Teljesen modern ujtás volt a játszótérnek két oldalt való megkisebbitése, miáltal az illúzió tökéletesebb, az akusztika jobb lesz. Erdélyi igazgató valóban mindent elkövet, hogy a közönség osztatlan pártfogást kiérdemelje. *Dr. K. J.*

TÁVIRATOK.

Orosz segítség Montenegrónak.

Pétórvár, okt. 13. A montenegrói fejedelem sürgönyt küldött az orosz cárhoz, akit arra kért, hogy a Novibazárt és szandzsákat osszák fel Montenegro és Szerbia között.

A törökök szimpátiája a magyarokkal szemben.

Konstantinápoly, okt. 13. Ma itt a török nép gyűlést tartott. A népgyűlésen tiltakoztak az annexió ellen, azonban e tiltakozást csupán Ausztriával szemben nyilvánították és Magyarországgal szemben a legnagyobb simpatióval viselkedtek. Elhatározták, hogy sürgönyt küldenek a magyar parlamentbe s ebben a sürgönyben üdvözlétük mellett biztatják a magyarokat Ausztriától való elválásra.

Csendőrök és fuvarosok harca.

Nagybörzsány, okt. 13. A község határában egy budapesti cég vasutat szándékozik építeni. A vasut által a község fuvarosai elesnének a kenyérgeresztüktől. Emiatt igen sok összelüzésük volt a vasuti munkásoknak a fuvarosokkal. Tegnap a vasuti munkásoknak két csendőr ment a segítségükre, akiket a fuvarosok szintén megtámadtak. A csendőrök fegyverüket használták és agyonlőtték két embert és egyet megsebesítettek, mire a munkások szétfutottak.

NYILTTÉR.

Nagyvárad éjjel. Ilyen címen vasárnap számunkban egy cikk jelent meg. A cikket én irtam. Annak minden betűje igazság. Felszólított azokat, akik a nevezett cikkben egy szó valótlanoságot — vagy csak túlzást találnak, jelentésük be a lap felelős szerkesztőjénél. Tudomásom van arról, hogy valaki dr. Vucskics Gyula szerkesztő urnál azt jelentette, hogy én pénzt kértem volna és én hallgatást ígértem. És ha ilyesmiről bár ki is valamit tud, az jelentkezzék a lap felelős szerkesztőjének dr. Vucskics Gyula főosztelendő urnál. Ez szemcsédett hazugság. Én az ilyen helyekre nem járok, csupán egyszer voltam, a miből azután volt alkalmam személyesen meggyőződni, hogy a mit Nagyváradon mindenki beszél, fájdalom szóról-szóra igaz. Külömben sem szoktam ilyen helyek tulajdonosaival szóba állani, annál kevésbé pénzt kérni. Az igazságért betörök ugyan az ember fejét, csak hogy nekem nincs okom attól tartani, pláne félni. Vagy igaz betűlőbetűre amit irtam — és akkor a többi a rendőrség dolga. Vagy nem igaz? Ugyan kérem hát tessenék bebizonyítani — és engem a bíróság elé állítani. De ilyen ráfogással engem nem lehet elijeszteni. Vagy cukrászda, vagy rendőri felügyelet alá helyezett ház.

Rekberger Imre.

KÖZGAZDASÁG.

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. okt. 13.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.75

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

A NAGYSZEBENI ÁLTALÁNOS TAKARÉK-PÉNZTÁR JELZÁLOGKÖLCSÖNEI.

A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár (Nagyszében) ad félévi tőkét és kamatokat magukban foglaló egyenlő részletekben teljesen törleszthető jelzálogkölcsonket és pedig 10, 15, 18, 23, 25, 27 1/2, 32, 35, 40, 41, 44 1/2 50 évi törlesztésre.

Kölcsönkérvényeket elfogad: BREITENSTEIN és FRIEDLÄNDER Teleky-utca 40. sz. ki egyzersmind bővebb felvilágosítást is nyújt. 170

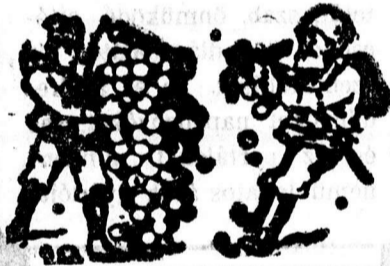
Tüzifát

legolcsóbb napi árakon házakhoz szállítanak

Weiszberger és Társa
tüzifa kereskedők.

Megrendelő iroda: **Stein Lajos**
Nagyvárad, Fő-utca Nyiri ház
Fatelepe: Várad-Velence. — Telefon: 688.

Szőlő-oltványokat

szállít, fajtiszta ságyáért jótállva legdusabb választékban a már évek óta elsőnek

és legmegbízhatóbbnak ismert: **Küküllőmenti első szőlőoltvány-telep.**

Tulajdonos: **Caspari Frigyes,**
Medgyes 39. sz. (Nagyküküllő-megye.)
Tessék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben található az ország minden részéből érkező elismerő levelek, ennél fogva minden szőlőbirtokos megrendeléseinek megtétele előtt az ismerős személyiségektől úgy szó mint irásbelileg bizonyosságot szerezhethet magának fenti szőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról.

Legjobbak
a
Moskovits
csizpák.
Kossuth-utca 5.

Közgazdasági Bank Részvénytársaság Nagyváradon

Belépési felhívás.

A Közgazdasági Bank Részvénytársaság (Teleky-utca 10) üzlet helyiségében **1 koronás** szövetkezetet alakít.

»Közgazdasági Koronás Takarékek és Hitel szövetkezet« címmel, október hó 1-től kezdődő 3 évi időtartamra. A beiratások üzletrészenként 20 fillér beiratási díj lefizetése mellett a Közgazdasági Bank részvénytársaság (Teleky-u. 10) üzlethelyiségében és a körözött aláírási ivenek eszközölhetők.

A heti egykoronás üzletrészek beszedését minden helybeli szövetkezeti-taglakására küldött óvadékkal bíró pénzbeszedő, szolgálja eszközli. A vidéki szövetkezeti tagok befizetéseket a postatakarék pénztári útján portó mentesen teljesíthetik,

Közgazdasági Bank R-T.

Gőz mosóda vegytisztítógyár

Nagyvárad, Gilányi-utca.

Mos, vasal s vegyileg tisztít

Mindennemű fehérneműek mosását a legnagyobb pontossággal eszközöljük. — A vegyi tisztítóknban női és férfi-ruhák, blousok, függönyök, szőnyegek a legszakoszerűbben lesznek elkészítve.

A ruhák el- és hazaszállítását saját kocsijainkkal eszközöljük.

Vidéki és városi telefon szám 398.

BUZIÁSI PHÖNIX
ASVÁNYVIZ

Kitünő hatásu vese- és hólyagbajoknál
SZÉNSAVDUS, KELLEMES, SAVANYKAS IZÓ, VASMENTESITETT,
RENDKIVUL ÜDÍTŐ ASZTALI VIZ.
ÜDIT, GYÓGYIT! ORVOSILAG AJÁNLVA.

Ivógyógyomdora használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemenede idült hurutjainál, húgykő- és fővényképződésnél, a légutak és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kitünő hatásúnak bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a forráskezelőség:

Muschong buzziási gyógyfürdő igazgatósága Buziásfürdőn.
Főlerakat Nagyváradon: Friedl és Jörös cégnél.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE
Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a **Wolfram lámpát** melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa **darabja 5 kor.** 60 gyertyásé **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér, tehát 5 százalék kartell áron alul. Mindennemű **izzólámpa különlegességek,** fényképező-lámpák, ugyancsak **5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.**

Csillárok, izzólámpák
állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön célra épített nagy **csill-raktrunkat** megtekintésre ajánljuk. Ugyanott állandóan raktáron tartunk **villamos motorokat** 1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban.

Elvállaljuk és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514. Főszerező telefonja 55. sz.
Egész éjjel ügyeletos szolgálat.

!!! Idei akác méz !!!

NAPONTA friss tea-vaj ::

NAPONTA frissen pörkölt kávék

NAPONTA legízletesebb francia faj

csemogeszőlő szétküldés.

BORNYOMÓ ZSÁKOK,

ÜRMÓSÁGHOZ szükséges anyagok. Nemkülönben tiszta és friss fűszerárak a legelőnyösebben beszerezhetők

MEZEY JÁNOS és TÁRSA

fűszer és csemege üzletében Szent László-tér nagyváradai takarékpénztári épület. Telefon 249.

! Friss töltésű ásványvizek. !

Berkes Bertalan

Nagyvárad, Zöldfa-utca 21. sz. a.
TELEFON 180. TELEFON 180.

Gazdálkodóknak gépolaj továbbá zsír, kátrány stb. Vidéki kereskedőknek cipőkrém, parkett fényezőmáz, Emke lakkok stb. vételénél legnagyobb árengedmények.

Az őszi ujdonságok már megérkeztek!!

Férfi kalapok, ingek, nyakkendők, és zsebkendők különlegességek, női berliner, gyapju és selyem kendők, és escharpok. — Schroll féle sifonok és vásznak. paplanok mesés oicsó árakban! Szabó kellékek, bélések árak!

**Kézimunkák és minden hozzávalók
!! FELTŰNŐ OLCSÓ ÁRAK !!**

KLEPFER ALBERT

— FÉRFI ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZÁBAN. —

Nagyvárad, Teleky-utca 28 szám.

TELEFON 703.

Belépési felhívás.

A nagyváradai hitelbank takarékos és segély szövetkezet **7-ik évtársulatába.**

A nagyváradai hitelbank takarékos és segély szövetkezet 1908 január 1-én

új 7-ik évtársulatát kezdi meg.

Ezen szövetkezet célja, hogy tagjait apróbb betétek által a tőke takarításra buzdítsa, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt.

Tagja lehet a szövetkezetnek bárki ki magát három éven keresztül hetenkint legalább 20 fillér befizetésre kötelezi.

Minden tagnak joga van befizetésének 4—5 részét minden kezes nélkül kölcsönképen felvenni, mely kölcsönrel a legmértányosabb kamat lesz felszámítva.

Beiratás díj címén minden üzletrész után 10 fillér fizetendő. A könyvecskét már az első heti betét és beiratási díj befizetése után kiadjuk. Vidéki tagok a heti befizetéseket postán, (cheque) lapok útján teljesíthetik.

Befizetések bármely hétköznap d. e. 9—12-ig d. u. 3—5-ig teljesíthetők.

A nagyváradai hitelbank takarékos és segély szövetkezet igazgatósága.

K É S Z I T :

Mindennemű vasszerkezeteket, vashidakat, vasszerkezetű víztornyokat, víztartályokat, — csigalépcsőzetet, fűvetőket, vasablakokat, modern vasrácszatokat, különleges takaréktűzhelyeket.

Géperőre berendezett vasszerkezet, épület, műlakatos, sajtoló és csavargyártó telep

HRAZDIL EMIL Nagyvárad, Rózsa-u. Saját-ház.

Mindennemű lakatos árakban nagy raktár. Vidéki szállításokra berendezkedve. — Tanulók felvétetnek.

K É S Z I T :

M. kir. szab. ablak szellőztetőt, szab. önműködő ajtócsukót. Padlásvilágító és szellőztetőket. Fa és acélredőnyöket napellenzőket, vas és réz portálékat, mindennemű lakatos árak gyártója.

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

■ kész női és gyermek ruha áruháza Nagyváradon. ■

Rákóczi-ut Bémer-tér sarkán.

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női és gyermekruha áruháza Wéber Testvérek.

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész női pongyolák, aljak és fehérneműek olcsó bevásárlási forrás.

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bémer-tér.

Megrendelések 2 nap alatt készülnek.

Mérték utáni megrendelések elfogadtnak.

